

KULTURNO ZNAČENJE GRADA VARAŽDINA

Članak daje kratak pregled kulturne ponude grada Varaždina s naglaskom na kulturne, kulturno-prosvjetne i sakralne objekte, značajne trgove i šetališta, kao i na trenutnu ponudu društvenih sadržaja, među kojima se posebno ističu Varaždinske barokne večeri. Rad ukazuje i na mogućnosti razvoja kulturnoga turizma grada, koji već godinama bilježi uspješne turističke rezultate pa time postaje poželjnom destinacijom kontinentalne Hrvatske.

UVOD

Prema arheološkim nalazima područje Varaždina naseljeno je već u rimsko doba o čemu svjedoči trasa prometnice *via magna per quam itur ad Theothoniam*, na čijim su ostacima izgrađene Optujska, Trstenjakova i Trenkova ulica, zatim *via magna*, koja se protezala sadašnjom Ulicom Stanka Vraza, te *via militum*, današnja Ulica braće Radić. No, intenzivniji razvoj grada započinje u razdoblju srednjega vijeka kada se Varaždin razvija kao trgovački i obrtnički grad, zahvaljujući pritom i svojoj geografskoj smještenosti.¹ Poprimivši izgled pravoga srednjovjekovnog grada, izuzetna je bila i varaždinska obrambena funkcija tijekom turskih osvajanja europskih prostora. Braneći svojim strateškim položajem i samu Štajersku, u gradu je značaju ulogu stekla varaždinska utvrda. Nesumnjivo, jedno od najznačajnijih razdoblja u povijesti grada jest ono u kojem je Varaždin bio glavni grad Trojedne Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije (1767.-1776.). No, nakon požara 1776. grad se razvija u okviru osnovnih gospodarskih funkcija, a poprima

¹ Mirela SLUKAN-ALTIĆ (2009.), "Urbani razvoj i prostorna organizacija srednjovjekovnog Varaždina," *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU, Zagreb: HAZU*, vol. 27, str. 15, 16, 19, 20.

i karakterističan izgled baroknoga grada, koji se očuvao do današnjega dana.² Takva bogata varaždinska povijest pozitivno je utjecala na njegovo kulturno značenje te osebujan stil građenja i razvoja grada. Svako je razdoblje ostavilo svoj trag, a upravo zbog sklada baroka, rokoka i klasicizma, kojima odišu gradske ulice i trgovi, varaždinska povijesna jezgra svrstava se u najvrjednije barokne cjeline u Hrvatskoj.³ Impresivna graditeljska baština pretočena u palače, crkve, samostane, trgove i ulice naglašava varaždinsku kulturnu važnost, kojoj doprinose i brojne kulturno-prosvjetne ustanove, već desetljećima središta kulturnoga života grada.

PRIKAZ VAŽNIJIH KULTURNIH I SAKRALNIH OBJEKATA

Zasigurno je jedna od najvažnijih znamenitosti Varaždina feudalna utvrda **Stari grad**, građena od 14. do 19. stoljeća. Utvrda je oduvijek bila plemićki posjed i tijekom godina vlasništvo mnogih plemićkih obitelji. Veliku je važnost imala u obrani protiv Turaka u 16. stoljeću kada je pregrađena u renesansnu utvrdu-dvorac okruženu bedemima (tzv. Wasserburg), čiji su ostaci vidljivi i danas. Tada je građena po uzoru na fortifikacijsku arhitekturu renesansnih graditelja sjeverne Italije, među kojima se posebno ističe Domenico de Lallio, glavni graditelj, kojega je naručio tadašnji vlasnik utvrde Ivan Ungnad. O važnosti utvrde svjedoči i činjenica da je nakon obnove Schlossberga u Grazu varaždinska utvrda imala najvažniju ulogu u obrani Štajerske od prodora Turaka.⁴ Uz Stari grad smještena je i Kula-stražarnica, izgrađena u drugoj polovici 16. stoljeća u renesansnome stilu te se kao takva održala do danas⁵, povezujući područje Strossmayerova šetališta s Trgom Miljenka Stančića. Prostor ispred utvrde krase kameni kip sv. Ivana Nepomuka iz 18. stoljeća, a riječ je o važnome spomeniku na popisu nepokretnoga kulturnog dobra Republike Hrvatske.⁶

² Ivy LENTIĆ-KUGLY (2001.), *Zgrade varaždinske povijesne jezgre*, Zagreb: Naklada Ljevak, str. 9, 11.

³ Ivy LENTIĆ-KUGLY (1993.), "Portret grada neprolazne ljepote", U: Mario Matanović, ur., *Varaždin exclusive: misterij svjetla i sjene*, Zagreb: Kriar, str. 67.

⁴ Ivy LENTIĆ-KUGLY (2001.), str. 9, 223.

⁵ Isto, str. 225.

⁶ Ministarstvo kulture Republike Hrvatske – Registar kulturnih dobara (oznaka dobra: Z-2272).



Slika 1. Varaždinska utvrda Stari grad (fotografija: L. Gotal)

U arhitekturi grada posebno se ističu brojne palače te vrijedne kuće i vile. Među najznačajnijima je dvokatna **palača Patačić**, izgrađena u 18. stoljeću, a smatra se najvrjednijom rokoko palačom u Varaždinu i Hrvatskoj. Posebno valja spomenuti i **palaču Drašković**, u kojoj je zasjedao Hrvatski sabor, **palaču Prassinsky-Sermage** izgrađenu najvećim dijelom u baroknome te **palaču Herczer** u kasnobaroknome i klasicističkome stilu, kao i **palaču Erdödy-Patačić** u stilu marijaterzijanskoga baroka u kojoj je trenutno smještena varaždinska Glazbena škola.⁷ Na popisu značajnijih kuća i vila nezaobilazna je **kuća Ritz-Friedrich** smještena na uglu Trga kralja Tomislava, glavnoga varaždinskog trga, i Franjevačkoga trga. Kuća se ubraja među najznačajnije objekte grada iz 16. stoljeća. **Vila Müller-Bedeković**, izgrađena nasuprot gradskome perivoju, važan je primjer klasicističke arhitekture sa skladnim stupovima i zavojitim stubama s obje strane objekta. U njoj je trenutno smješten Odjel za djecu i stranu literaturu Gradske knjižnice. U užoj gradskoj jezgri od velike je važnosti i **rodna kuća Ivana**

⁷ Popis palača: palača Drašković-Nadasdy, palača Erdödy-Oršić, palača Erdödy-Patačić, palača Herczer, palača Keglević, palača Patačić, palača Patačić-Puttar, palača Petković-Ožegović, palača Prassinsky-Sermage, palača Varaždinske županije, palača Zagrebačkog Kaptola, palača Zakmardy (Zakmardijevo sjemenište). Navedene se palače nalaze na popisu nepokretnoga kulturnog dobra Ministarstva kulture RH. Ivy Lentić-Kugly u knjizi *Zgrade varaždinske povijesne jezgre* u popis palača svrstava i palaču Bakić, palaču Hinterholzer, palaču Janković, palaču Nitzky, palaču Patačić-Bužan, palaču Petković-Tomasy, palaču Prassinsky-Batthyany i Palaču pravde.

Padovca, poznatoga varaždinskog skladatelja i gitarista, iz 18. stoljeća.⁸ Njezinim se prostorima trenutno koriste Turistička zajednica grada Varaždina te Turistički informativni centar.



Slika 2. Palača Patačić (fotografija: L. Gotal)

Svojim se izgledom u prostoru stare gradske jezgre, ali i izvan nje, ističu sakralni objekti⁹ zbog kojih Varaždin zaslužuje epitet *grada zvonika*. Među njima posebnu pozornost posvećujem nekima od njih. **Crkva sv. Nikole**, isprva izgrađena u romaničkome, u 15. stoljeću obnovljena je u gotičkome stilu, s jedinstvenim gotičkim tornjem. No, u 18. stoljeću zbog njezina trošnog izgleda izgrađena je nova crkva (1753.-1761.) u baroknome stilu, posvećena sv. Nikoli, zaštitniku

⁸ Ivy LENTIĆ-KUGLY (2001.), str. 36, 113, 208.

⁹ Popis sakralnih objekata: crkva sv. Nikole i kurija župnoga dvora, crkva sv. Florijana, kapela sv. Fabijana i Sebastijana, crkva sv. Vida, crkva sv. Ivana Krstitelja i franjevački samostan, crkva sv. Marije (Uznesenja Blažene Djevice Marije) i (isusovački) pavlinski samostan, crkva Porođenja Isusova i uršulinski samostan, crkva sv. Trojstva i kapucinski samostan, zgrada prebende sv. Vida (kojoj, između ostalog, pripada kapela sv. Roka) (izvor: Ivy Lentić-Kugly, *Zgrade varaždinske povijesne jezgre*). Uz njih, izgrađene su još dvije nove crkve izvan gradske jezgre. 1995. u stambenome naselju Banfica izgrađena je crkva sv. Josipa, a 2007. uz gradsko groblje u Hallerovoj aleji i crkva Dobrog pastira (izvor: Turistička zajednica grada Varaždina). Popisu valja dodati i varaždinsku sinagogu u Ulici Augusta Cesarca, kao i pravoslavnu crkvu sv. Georgija (Đorđa) na Trgu bana Jelačića. Oba su sakralna objekta izgrađena u 19. stoljeću i ubrajaju se u nepokretna kulturna dobra RH (izvor: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske - Registar kulturnih dobara, oznake dobara: Z-6146 i Z-2945).



Slika 3. Vila Müller-Bedeković (fotografija: L. Gotal)

grada.¹⁰ Nadalje, pavlinska (isusovačka) **crkva sv. Marije** izgrađena je u 17. stoljeću (1642.-1646.) te je jedna od najznačajnijih sakralnih građevina ranoga baroka u kontinentalnome dijelu Hrvatske. Na pročelju crkve nalazi se kip Madone, vrijedan primjer manirističkoga stila. Svojom veličinom, ljepotom i baroknom opremljenošću crkva je nadilazila sakralne komplekse nekih većih pokrajinskih središta.¹¹ Katedralom Varaždinske biskupije postala je 1997., a u njoj se svake godine svečano otvara i održava festival barokne glazbe - Varaždinske barokne večeri. Uz crkvu je sagrađen i samostan čijim se prostorima koristi Fakultet organizacije i informatike, a u blizini crkve i samostana nalazi se Biskupski ordinarijat. Potpuni razvoj baroknoga stila u gradu vezuje se uz dolazak uršulinskoga reda te izgradnju crkve i samostanskoga kompleksa u 18. stoljeću u samoj blizini varaždinske utvrde. Naime, u razdoblju od 1716. do 1723. izgrađena je **crkva Porođenja Isusova** i glavno samostansko krilo. Smatra se da je red uršulinki, uz isusovački i franjevački, najzaslužniji za pojavu i održavanje barokne arhitekture gradske jezgre.¹²

¹⁰ Ivy LENTIĆ-KUGLY (2001.), str. 228.

¹¹ Đurđica CVITANOVIĆ (2006.), Samostanski kompleksi u povijesnoj jezgri Varaždina, *Radovi Zavoda za znanstveni rad – Varaždin*, Varaždin, Zagreb: HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, br. 16-17, str. 174, 176, 177.

¹² Isto, str. 181, 185.



Slika 4. i 5. Varaždinska katedrala i uršulinska crkva Porođenja Isusova
(fotografija: L. Gotal)

U pregledu kulturnoga značenja grada svakako valja istaknuti važnije varaždinske kulturno-prosvjetne ustanove. Među prvima spominjem **Državni arhiv u Varaždinu**, osnovan 1950., koji svoju trenutnu djelatnost obavlja na području nekoliko županija (Varaždinska i Međimurska županija, kao i dio Krapinsko-zagorske i Koprivničko-križevačke županije). U arhivu se čuvaju gradski spisi od početka 13. do 20. stoljeća te je prema količini arhivskih spisa i njihovoj vrijednosti riječ o jednome od značajnijih gradskih arhiva u državi.¹³

I kazališna je tradicija u kulturnome smislu doprinijela i nadalje doprinosi razvoju grada. Zgrada **Hrvatskoga narodnog kazališta** izgrađena je 1873., dvadeset godina prije izgradnje HNK-a u Zagrebu, a djelo je bečkoga arhitekta Hermana Helmera. No, kazališni je život u gradu postojao dulje nego sama zgrada. Zbog brojnih požara u kojima su vrijedni spisi nestali, ne može se sa sigurnošću reći kada je kazališna tradicija započela, no nakon osnutka isusovačke gimnazije 1636. kazališni se život u gradu može sustavno pratiti. Poznato je da se današnji Trg Miljenka Stančića nazivao *forum theatri* jer je grof Franjo Patačić na tome

¹³ Državni arhiv u Varaždinu.

mjestu još u 18. stoljeću kupio dva zemljišta na kojima se trebalo izgraditi kazalište. Varaždinsko kazalište danas pripada skupini profesionalnih kazališta s vrlo kvalitetnim dramskim ansamblom, avangardnim repertoarom te nizom stručnih nagrada.¹⁴ Kazalište ima tri scene (Velika scena, Scena Zvonimira Rogoza te Dječja i lutkarska scena) na kojima se izvode ostvarenja najznačajnijih svjetskih i domaćih dramatičara. Svoju je važnost kazalište potvrdilo i dobivanjem statusa nacionalnoga kazališta u rujnu 2013., čime se pridružilo ostalim nacionalnim kazalištima u zemlji – Zagrebu, Osijeku, Splitu i Rijeci.

Godina 1983. za kulturni je i znanstveni život grada bila izuzetno važna. Naime, tada je osnovan **Zavod za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu**, ustanova utemeljena s ciljem poticanja znanstvenih istraživanja na području sjeverozapadnoga dijela Hrvatske. Ta je poznata znanstvena institucija do 1990. bila smještena u prostorijama palače Zakmardy, no zbog većih potreba za prostorom te se godine seli u palaču Keglević u Nazorovoj ulici u kojoj sa svojim radom nastavlja i danas. Surađujući s brojnim ustanovama, znanstvenicima i ostalim istaknutim stručnjacima, Zavod je tijekom godina svoja postojanja i djelovanja organizirao brojne znanstvene skupove i predavanja, a u rad Zavoda uključena je i nakladnička djelatnost. Zavod je za svoj doprinos gradu 2008. dobio Plaketu grada Varaždina.¹⁵

Glazbena škola utemeljena je 1828. u okviru Glazbenoga društva, s ciljem školovanja glazbeno nadarene djece čije obitelji nisu imale sredstava za takvo školovanje. Time je škola postala jednom od prvih javnih škola te vrste u Hrvatskoj. Od 1936. kontinuirano djeluje kao osnovna škola, a od 1952. i kao srednja glazbena škola. Danas pokriva interese Varaždinske, Međimurske, Koprivničko-križevačke, Krapinsko-zagorske te Virovitičko-podravske županije. Između ostalog surađuje i sa Zagrebačkom filharmonijom te Varaždinskim orkestrom, a od školske godine 1986/87. i s Gimnazijom u Varaždinu. Naime, zajedničke općeobrazovne sadržaje učenici Glazbene škole pohađali su u Gimnaziji, no danas ih slušaju u prostorima same Glazbene škole. Zbog nedostatka zvučne izolacije i neprikladnoga prostora, škola je 1996. preseljena u novi prostor palače Erdödy-Patačić u kojoj djeluje i danas.¹⁶

Poznata **Gradska knjižnica i čitaonica Metel Ožegović** ime je dobila po svojem osnivaču, središnjoj osobi ilirskoga preporoda u gradu. Osnovana je 1838. kao čitaonica koja je bila temelj današnje knjižnice. Trenutno djeluje na trima

¹⁴ Tomislav LIPLJIN (1993.), *Zvonka i draga domaća riječ*, U: Mario Matanović, ur., *Varaždin exclusive: misterij svjetla i sjene*, Zagreb: Kriar, str. 130-132.

¹⁵ Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za znanstveni rad u Varaždinu.

¹⁶ Nataša MARIČIĆ, ur. (1998.) *Glazbena škola u Varaždinu: 170 godina djelovanja*, Varaždin: Glazbena škola Varaždin, str. 1, 3, 81, 93, 94.

gradskim lokacijama: Odjel za odrasle (u dijelu zgrade HNK-a), Odjel za djecu, Odjel za mlade i strane literature te Ogranak Banfica. Koliku važnost knjižnica ima, pokazuju podaci o broju članova i posudbi knjiga. Tako su se, primjerice, 2007. knjižnicom koristile 10.932 osobe, a ukupna je posudba iznosila približno 290.000 knjiga i ostale građe.¹⁷ Unazad nekoliko godina knjižnicom se koristi približno 10.800 članova, a pritom se bilježi rast broja posudbe ukupne građe koja iznosi približno 345.000 primjeraka.¹⁸ Osim postojeće građe, knjižnica raspolaže i vrijednim zbirkama poznatih zavičajnih pjesnika Zvonka Milkovića i Gustava Krkleca, zatim zavičajnom zbirkom *Varasdiniensia*, ilirskom zbirkom te zbirkom Marijana Zuberu, varaždinskoga glazbenog pedagoga.¹⁹



Slika 6. Gradska knjižnica smještena u zgradi kazališta (fotografija: L. Gotal)

Pregled kulturnih ustanova grada završavam varaždinskim muzejima i galerijama. Njihova je važnost u znanstvenome, kulturnome, pa i prosvjetnome smislu nezaobilazna. U gradu trenutno djeluju sljedeći muzeji: Gradski muzej Varaždin, Muzej hrvatskog vatrogastva, Crkvene zbirke kapucinskog, uršulinskog i franjevačkog samostana, zatim Zbirke katedrale Blažene Djevice Marije u

¹⁷ Marijan KRAŠ (2009.), "Knjižnice u Varaždinu i Varaždinskoj županiji u povijesti i danas", U: Miroslav Šicel; Slobodan Kaštela, ur., *800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209.-2009.* Varaždin, Zagreb: HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, str. 622, 630.

¹⁸ Stanje ukupnoga fonda knjižnice na kraju 2012. godine iznosilo je 239.502 građe. Podaci službenoga izvješća knjižnice za pojedine godine dobiveni su u Gradskoj knjižnici i čitaonici *Metel Ožegović*.

¹⁹ Gradska knjižnica i čitaonica *Metel Ožegović* Varaždin.

Nebo Uzete te Muzej anđela Varaždin.²⁰ Svojom se postavom te važnošću svaka-ko ističe **Gradski muzej Varaždin**, otvoren 1925. u prostorima utvrde Stari grad. Za svoj je rad muzej primio brojna priznanja i pohvale među kojima se ističu Nagrada hrvatske muzejske struke *Pavao Ritter Vitezović* te nominacija za Nagradu europskog muzeja godine 1994., koju dodjeljuje Europski muzejski forum. Muzej je sačinjen od šest specijaliziranih odjela: Arheološki, Povijesni, Kulturnopovijesni, Etnografski i Entomološki odjel te Galerija starih i novih majstora. **Galerija starih i novih majstora**, smještena u palači Prassinsky-Sermage, sadrži djela starijih umjetnika među kojima se posebno ističu pripadnici nizozemskih slikarskih škola 17. i 18. stoljeća, kao i djela mlađih autora. Muzej posjeduje i zbirku skulptura, crteža i grafika. Nadalje, u palači Herczer djeluje **Entomološki odjel** koji je od svojega osnutka 1954. ostao jedini takav muzejski odjel u Hrvatskoj. Stalni se postav pod nazivom *Svijet kukaca* temelji na dugogodišnjem radu gimnazijskoga profesora Franje Košćeca, koji je istraživao biološku raznolikost varaždinske okolice. U Gradskome muzeju organiziraju se i drugi kulturni sadržaji poput predavanja, stručnih i znanstvenih skupova, koncerata, kazališnih predstava i književnih predstavljanja.²¹ O uspjesima varaždinskih muzeja svjedoče sljedeći podaci. Naime, usporedivši broj muzeja u gradu Varaždinu s brojem muzeja u nekom drugom srednjem hrvatskom gradu,²² primjerice Karlovcu ili Zadru,²³ koji imaju veći broj stanovnika,²⁴ zaključujem da je njihov broj u Varaždinu zadovoljavajući, a može se reći da i prelazi granice grada svoje veličine. U prilog tom zaključku ide i podatak o broju posjeta hrvatskim muzejima u 2011. godini. Gradski muzej Varaždin te je godine posjetilo 51.100 osoba te je time muzej zauzeo 12. mjesto na popisu najposjećenijih muzeja u Hrvatskoj.²⁵ Nadalje, za svoj doprinos svijetu

²⁰ Popis muzeja prema podacima Muzejskoga dokumentacijskog centra.

²¹ Prema podacima Gradskoga muzeja Varaždin.

²² Srednji gradovi u Hrvatskoj broje između 20.000 i 100.000 stanovnika. Više o srednjim gradovima u Hrvatskoj i njihovim funkcijama vidi u: Ivan ROGIĆ; Matija SALAJ, ur. (1999.), *Srednji gradovi u hrvatskoj urbanizaciji*, Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.

²³ Prema podacima Muzejskoga dokumentacijskog centra u Karlovcu djeluju četiri muzeja (Gradski muzej Karlovac, Dijecezanski muzej Zagreb – Odjel u Dubovcu, Muzej pravoslavne Eparhije gornjokarlovačke, Muzejska zbirka franjevačkog samostana), a u Zadru ukupno jedanaest muzeja (Arheološki muzej Zadar, Muzej antičkog stakla u Zadru, Muzej samostana sv. Mihovila (franjevaca trećeredaca), Narodni muzej Zadar, Pomorsko-povijesna zbirka Zavoda za povijesne znanosti HAZU, Riznica nadbiskupije u Zadru, Riznica samostana sv. Frane, Stalna izložba crkvene umjetnosti (SICU), Stalna izložba crkvene umjetnosti (SICU) u Zadru, Zbirka crkve sv. Proroka Ilije, Zbirka crkve sv. Šimuna).

²⁴ Prema popisu stanovništva iz 2011. godine grad Karlovac imao je 46.833 stanovnika, a grad Zadar 71.471 stanovnika. Grad Varaždin imao je prema istome popisu 38.839 stanovnika (izvor: Državni zavod za statistiku).

²⁵ Radi usporedbe, iste je godine Narodni muzej Zadar ostvario 38.210 posjeta i time se našao na 14. mjestu najposjećenijih muzeja u Hrvatskoj, dok je Gradski muzej Karlovac ostvario 9.7526 posjeta i zauzeo 51. mjesto na navedenom popisu (izvor: Muzejski dokumentacijski centar).

muzeja u gradu te posebnost izloženih primjeraka, **Muzej anđela** dobio je za instalaciju *Andelinjak* financijsku potporu kao inovativan projekt u turizmu Republike Hrvatske. Muzej je osnovan 2011., a posvećen je vrlo važnome motivu u životu slikara Željka Prsteca – anđelu, stoga je riječ o prvome takvom tematskom muzeju u regiji.²⁶ Među najznačajnijim varaždinskim galerijama svakako se ističu još i **Galerija Miljenka Stančića**, s djelima poznatoga varaždinskog slikara; **Galerija Zlati ajngel**, s recentnim slikarskim i kiparskim izlošcima te ostvarenjima u području dizajna i fotografije; **Galerija LUV** te sve poznatija **Galerija K10**, galerija suvremene keramike.

VAŽNIJI VARAŽDINSKI TRGOVI I ŠETALIŠTA

Gradscome identitetu svakako pridonose varaždinski trgovi i šetališta, otkrivajući svakome šetaču pravi duh grada. Trgovi su najčešće nepravilna oblika, a među najznačajnijima je glavni gradski trg – **Trg kralja Tomislava**, među Varaždincima poznatiji kao Korzo. Trgom dominira zgrada Gradske vijećnice, dar Jurja Brandenburškoga gradu, koja je nakon preuređenja u 18. stoljeću poprimila izgled kasnobaroknoga stila,²⁷ a uvrštena je i u popis nepokretnoga kulturnog dobra Republike Hrvatske. Nadalje, **Trg Miljenka Stančića** karakterizira funkcija ulaznoga prostora u kompleks Staroga grada s Kulom-stražarnicom. Na njemu se ističe jednokatna palača Prassinsky-Sermage u baroknome, klasicističkome i rokoko stilu. Valja spomenuti i **Franjevački trg** na kojemu se ističu crkva sv. Ivana Krstitelja i franjevački samostan. Osim istaknutih palača koje ga krasi svojim izgledom i stilom građenja, trg je prepoznatljiv i po brončanome kipu Grgura Ninskog, postavljenoga ispred ulaza u franjevačku crkvu.²⁸ U nekadašnjoj je obrani grada od velike važnosti bio današnji **Trg bana Jelačića** na kojem se od 16. do 19. stoljeća nalazio sustav gradskih obrambenih objekata. Ostala je očuvana samo Lisakova kula iz 16. stoljeća na zapadnoj strani trga, služeći kao sjeverna gradska vrata, te je kao takva vrlo važan kulturno-povijesni spomenik toga vremena.²⁹

²⁶ Prema podacima Muzeja anđela u Varaždinu.

²⁷ Ivy LENTIĆ-KUGLY (2001.), str. 204.

²⁸ Kip je djelo poznatoga hrvatskog kipara Ivana Meštrovića (izvor: Turistička zajednica grada Varaždina).

²⁹ Ivy LENTIĆ-KUGLY (2001.), str. 193.



Slika 7. Glavni gradski trg - Korzo (fotografija: L. Gotal)

Među najznačajnija šetališta u gradu zasigurno se ubraja **Strossmayerovo šetalište** s kompleksom Staroga grada te obrambenom ulaznom Kulom-stražarnicom i zgradom Oružarne (Žitnice grofova Celjskih).³⁰ Svakako valja spomenuti i **Šetalište Vatroslava Jagića**, zamišljeno u engleskome stilu, te **Park Ivana Pavla II.** s vodenim motivom - imitacijom rijeke Drave.³¹ Posebnu pozornost mami **Varaždinsko groblje**³², utemeljeno 1773., a nastalo prema zamislima Hermana Hallera. Groblje je spomenik parkovne arhitekture, a zaštićeno je i Zakonom o zaštiti spomenika kulture. Puno je aleja, staza i prolaza koji vode do nadgrobničkih spomenika. 1961. na groblju je izgrađena i spomen-kosturnica za antifašističke borce i ostale žrtve fašizma. Nakon sahrane Vatroslava Jagića 1923., bečki su novinari prvi puta opisali ljepotu Varaždinskoga groblja, na kojem su na svoj vječni počinak ispraćena brojna poznata lica varaždinske i hrvatske prošlosti poput Zvonka Milkovića, Franje Koščeca, Miljenka Stančić i Ivana Režeka. Ulicu, koja iz gradske jezgre vodi prema groblju, Varaždinci su nazvali Hallerovom alejom i time Hermanu Halleru odali počast za njegov rad.³³

³⁰ Isto, str. 225.

³¹ Turistička zajednica grada Varaždina.

³² Varaždinsko groblje nije jedino u gradu. Postoji i gradsko groblje u Biškupcu te Židovsko groblje koje je zaštićeno kao spomenik kulture, no na njemu se više ne vrše ukopi (izvor: PPU Grada Varaždina, str.19.).

³³ Slavko JAGAČIĆ (1993.), *Zeleno predvorje raja*, U: Mario Matanović, ur., *Varaždin exclusive: misterij svjetla i sjene*, Zagreb: Kriar, str. 58-63.



Slika 8. Šetalište Vatroslava Jagića (fotografija: L. Gotal)



Slika 9. Varaždinsko gradsko groblje (fotografija: L. Gotal)

FESTIVALI, MANIFESTACIJE I OSTALA VAŽNIJA DOGAĐANJA

Želimo li ukazati na važan razvoj grada Varaždina u kulturnome, pa čak i prosvjetnome smislu, važno je razmotriti trenutnu ponudu važnijih društvenih zbivanja koja ulaze u sferu turističke ponude grada. Podaci koji se iznose najvećim su dijelom dobiveni u Koncertnome uredu, Gradskome muzeju i Turističkoj zajednici grada Varaždina.

Uz spomenuta arhitektonska ostvarenja iz vremena baroka, bogatstvo barokne baštine Varaždin čuva i u području glazbe. Najznačajniji festival barokne glazbe u zemlji **Varaždinske barokne večeri**, svake se godine održava krajem rujna i početkom listopada. Premda je prvi festival održan 1971., izvođenje stare glazbe, mahom iz razdoblja renesanse i baroka, u varaždinskoj glazbenoj povijesti pratimo od 1922. Tijekom 50-ih godina organiziran je *Varaždinski festival* koji je bio zaslužan za suradnju tadašnjih najznačajnijih kulturnih ustanova grada - Gradskoga muzeja, Narodnoga kazališta *August Cesarec*, Muzičke škole i Pjevačkoga društva *Vatroslav Jagić*.³⁴ Takva bogata glazbena povijest dala je temelje nastanku i razvoju današnjega festivala, koji organizira Koncertni ured Varaždin, a pod pokroviteljskom je zaštitom predsjednika države i Ministarstva kulture RH. Uz zvukove Bacha, Vivaldija, Händla, Mozarta, Beethovena, Palestrine i drugih, na festivalu se pojavljuju slavna domaća glazbena imena poput Ruže Pospiš-Baldani i Nade Puttar-Gold. Redovito se ugošćuju poznate svjetske filharmonije, a sam se festival održava u crkvama i dvorcima Varaždina i njegove okolice, ali i u inozemstvu, dok je Varaždinska katedrala stalno mjesto njegova svečanog otvorenja. Među značajnijim domaćim zborovima i orkestrima, koji nastupaju na festivalu, svakako valja istaknuti *Chorus angelicus*, zbor Varaždinske katedrale koji djeluje od 1999., i Djevojački zbor Glazbene škole u Varaždinu osnovan 1974., te Varaždinski komorni orkestar i Festivalski orkestar Varaždinskih baroknih večeri.

Krajem kolovoza gradom dominira poznati **Špancirfest**, prozvan *festivalom dobrih emocija*. Riječ je o uličnoj manifestaciji koja već godinama posjetitelje uveseljava atraktivnim sadržajima, a u korist joj idu i podaci o nastupima i posjećenosti. Naime, dosad je na Špancirfestu nastupilo preko 10.000 izvođača iz cijeloga svijeta, a posjetilo ga je više od 1.8 milijuna ljudi.³⁵ Cilj je festivala uživati u uličnoj atmosferi i španciranju.

³⁴ Dada RUŽA (2010.), *Varaždinske barokne večeri u zamislama i ostvarenjima svojih začetnika*, *Radovi Zavoda za znanstveni rad - Varaždin*, Varaždin, Zagreb: HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, br. 21, str. 19-24.

³⁵ Prema službenim podacima Turističke zajednice grada Varaždina 2011. godine festival je posjetilo oko 200.000 osoba, prodano je 20.616 ulaznica, izvedeno 552 programa, a 82 medijske kuće pratile su događanja na festivalu. Podaci za 2012. godinu su sljedeći: oko 170.000 posjetitelja, 21.358 prodanih ulaznica, 495 izvedenih programa i 82 medijske kuće koje su pratile festival.

Gradski muzej Varaždin već nekoliko godina organizira dvije manifestacije kojima se muzejski prostor nastoji približiti široj javnosti. **Varaždinske muzejske svečanosti**, prvi puta organizirane 2007., održavaju se sredinom mjeseca svibnja kada muzej postaje mjestom održavanja kazališnih predstava, koncerata, izložbi, književnih predstavljanja i raznih drugih zanimljivih zbivanja. **Europska noć muzeja**, manifestacija koju je ustanovila Francuska muzejska direkcija 2005. pod pokroviteljskom zaštitom Vijeća Europe i UNESCO ICOM-a (Međunarodnoga vijeća muzeja) također se organizira u prostorima Gradskoga muzeja, čime ga svrstava uz bok muzejima koji u navedenome programu sudjeluju od njegova osnutka.³⁶

Od ostalih događanja u gradu valja spomenuti **Ljeto u Varaždinu**, manifestaciju koja nudi uživanje u glazbi, kazalištu i plesu na nekoliko gradskih trgova i ulica tijekom srpnja i kolovoza. Početkom rujna organizira se **Trash film festival**. Osnovno je obilježje svih prikazanih filmova na festivalu pretjerivanje u žanrovskim odrednicama.³⁷ Poznat je i **Internacionalni festival animiranoga filma djece i mladih Varaždin (VAFI)** koji je kroz tri dana posvećen mladim animatorima. Svake se godine održava i **Sajam lova i ribolova**, jedinstveni događaj takve vrste u Hrvatskoj, a trijevalno se organizira i **Međunarodni festival postmoderne keramike**. Početkom prosinca, na dan Svetoga Nikole, zaštitnika grada, održava se koncert na glavnome trgu, a paljenjem prve svijeće na Adventskome vijencu u gradu započinju predbožićna događanja. Otvara se Kuća djeda Mraza koja uveseljava najmlađe posjetitelje, dok svi ostali mogu uživati u uličnim dekoracijama i suvenirnicama. Svakome prolazniku zasigurno je zanimljiva i smjena **Varaždinske građanske garde**, tzv. Purgara, ispred Gradske vijećnice. Oni čuvaju uspomenu na nekadašnju građansku četu koju je Statutom iz 1750. odobrila carica Marija Terezija. Tako se svake subote od svibnja do listopada u vremenskome razdoblju od 11 do 12 sati na glavnome trgu izmjenjuje straža u svojim plavim odorama, što je čini vrlo atraktivnom gradskom ceremonijom.

RAZVOJ I PROMICANJE KULTURNOGA TURIZMA U VARAŽDINU

Varaždin se već godinama ističe kao poželjna i uspješna destinacija kontinentalne Hrvatske. Uspješnost na turističkome planu bila je vidljiva već i krajem 80-ih godina kada je nakon Zagreba Varaždin bio vodeća destinacija kontinentalne Hrvatske po ostvarenome broju noćenja.³⁸ Različite su mogućnosti razvoja turiz-

³⁶ Anita PERIČIĆ (2009.), Nove tradicionalne manifestacije u Gradskom muzeju Varaždin, *Informativa Museologica*, Varaždin: GMV, 40(1-2), str. 120, 121.

³⁷ Trash film festival.

³⁸ Generalni urbanistički plan Grada Varaždina, str. 26.

ma u Varaždinu, međutim ovim se radom nastoji prikazati turistička ponuda i projekti grada temeljeni na njegovoj kulturnoj baštini i povijesnome naslijeđu. Temeljne su predispozicije za razvoj kulturnoga turizma varaždinska barokna urbana jezgra, upisana u Registar nepokretnih spomenika kulture Republike Hrvatske, a 1998. predložena za upis u Listu svjetske baštine,³⁹ te njegova dugogodišnja tradicija. Prema definiciji Svjetske turističke organizacije (WTO) **kulturni turizam** pretpostavlja *kretanje ljudi zbog osnovnih kulturnih motivacija, kao što su studijske ture, umjetničke i kulturne ture, putovanja na festivale i druge kulturne događaje, obilazak povijesnih predjela i spomenika, putovanja zbog učenja prirode, folkloru ili umjetnosti te hodočašća. U tom se turizmu zadovoljavaju potrebe za različitim kulturnim iskustvom i traženjem mogućnosti za povećanjem kulturne razine, znanja, iskustva i susreta.*⁴⁰ Područja koja postaju objektima turističke privlačnosti u vidu kulturnoga turizma nekog mjesta arheološka su područja, arhitektura, muzeji i galerije, festivali, glazba, kazalište (...) Stoga, riječ je o područjima, objektima i spomenicima, što materijalnih, a što onih nematerijalnih, kojih u gradu Varaždinu ne nedostaje i dio su cjelokupne kulturne ponude grada. Ovdje se nameće sljedeće pitanje. Koji su to projekti koji unazad nekoliko godina utječu na unaprjeđenje kulturne ponude i prepoznavanje Varaždina kao grada kulture? Dakle, u čemu se prepoznaje važnost kulturnoga turizma grada Varaždina? Odgovore na ta pitanja pokušat ću dati kroz prikaze inicijativa i suradnji određenih gradskih institucija unazad nekoliko godina.

Vrlo vrijedan projekt trenutno provodi Gradski muzej Varaždin u suradnji s odgojno-obrazovnim ustanovama grada. Riječ je o besplatnome edukativnom programu namijenjenome djeci predškolskoga i školskoga uzrasta pod nazivom **MIŠ – Muzej i škola** u sklopu kojega se organiziraju posjete najmlađe populacije gradskim muzejima te ih se preko raznih muzejsko-edukacijskih radionica, igronica, predavanja i razgleda nastoji zainteresirati za kulturne sadržaje, razvijajući pritom njihovu svijest o kulturi. Spomenuti projekt u tekućoj školskoj godini sufinancira Grad Varaždin u suradnji s varaždinskim osnovnim školama. Da je riječ o hvalevrijednome projektu, dokazuju nam sadržaji organizirani tijekom 2012. Naime, te su godine naši najmlađi stanovnici sudjelovali u radionicama na temu *Kukci*, zatim *Arheologija na stolu*, likovnim radionicama uz izložbu Vartroslava Kuliša, kao i izložbe o Krešimiru Filiću i Pavlu Vojkoviću. Osim toga projekta, Gradski muzej već godinama surađuje s domaćim agencijama i nekolicinom njih u inozemstvu, a među njima i s jednom američkom agencijom posredstvom koje

³⁹ Urbanistički plan uređenja povijesne jezgre grada Varaždina, str. 3.

⁴⁰ Tonka PANČIĆ KOMBOL (2006.), "Kulturno naslijeđe i turizam", *Radovi Zavoda za znanstveni rad - Varaždin*, Varaždin, Zagreb: HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, br. 16-17, str. 214.

već desetak godina grad posjećuje između 1.500 i 2.000 američkih umirovljenika, upoznavajući se pritom s kulturom sjeverne Hrvatske i ovoga dijela Europe. Dakle, riječ je o projektima kojima Gradski muzej poboljšava posjećenost izložbenih postava i programa, popularizira svoju djelatnost i ostvaruje kvalitetan odnos sa svojim posjetiteljima, a ponajviše s najmlađima.⁴¹

Sljedeći projekt, koji svakako valja uzeti u obzir kada je riječ o promicanju turizma u gradu, obuhvaćen je idejom prezentiranja Varaždina kao tradicionalnoga obrtničkog i trgovačkog grada. U cilju takva predstavljanja otvoren je **Trg tradicijskih obrta** nadomak uršulinskoj crkvi. Riječ je o najnovijem trgu u gradu na kojemu se mogu pronaći proizvodi tradicionalnih obrtnika poput klobučara, tkalje ili lončara i doživjeti grad kakav je nekad bio.



Slika 10. Trg tradicijskih obrta (fotografija: L. Gotal)

U očuvanju slike grada i njegovom oživljavanju značajnu ulogu imaju i dvorišta unutar urbane povijesne cjeline, koja se svojim otvaranjem okreću javnome životu. Posljednjih se godina javljaju projekti otkrivanja takvih dvorišta turistima, ali i samim stanovnicima grada, a riječ je o predstavljanju *grada u negativu*.⁴² Tim

⁴¹ Prema podacima Gradskoga muzeja Varaždin.

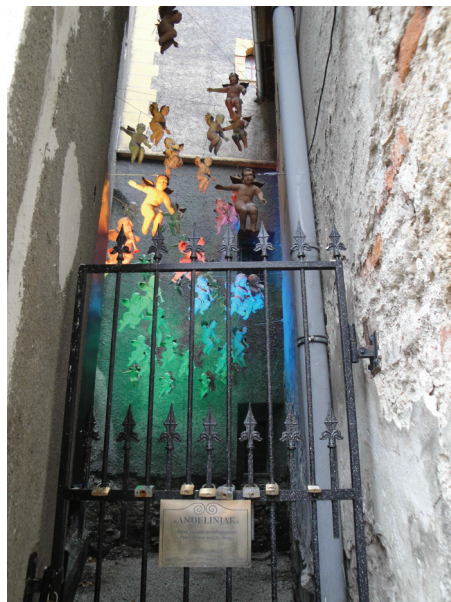
⁴² Mladena AHMETOVIĆ (2013.), "Grad u negativu. Potencijal javnog prostora unutar povijesne varaždinske gradske jezgre", *Radovi Zavoda za znanstveni rad – Varaždin*, Varaždin, Zagreb: HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, br. 24, str. 375.

se postupcima u skrivenim, pa čak i nedovoljno iskorištenim gradskim prostorima, otvaraju nove mogućnosti povoljne za prihvaćanje i realizaciju kreativnih projekata i ideja. Neki su od njih već ostvareni. Poznati **Andelinjak** Željka Prsteća u suradnji je s Muzejom anđela svoje mjesto pronašao u dotad neiskorištenome prostoru iza franjevačke crkve, nedostupnome mjestu bilo kojem gradskom šetaču. Osim njega, primjera predstavljanja nedostupnijih mjesta građanima ima još, a neki su od poznatijih dvorišta u Uskoj i Kranjčevićевой ulici.

Prema podacima Turističke zajednice grad Varaždin unazad nekoliko godina ostvaruje zadovoljavajuće rezultate s obzirom na ostvareni broj noćenja domaćih i stranih turista, što je posebno izraženo tijekom ljetnih mjeseci, pri čemu je prosječna dužina boravka turista u gradu dva dana. Pritom treba istaknuti kako je kolovoz daleko najposjećeniji mjesec.⁴³ Takva nadprosječna posjećenost mogla bi upućivati na izvrsne rezultate Špancirfesta s kraja kolovoza, koji broji velik broj posjetitelja. Stoga se može zaključiti kako je u turističkoj ponudi grada vrlo važno promicanje i prezentiranje, između ostalog, i takvih javnih događanja, koja će zasigurno zadržati posjetitelje pa će se oni svojim boravkom u gradu vrlo vjerojatno susresti i upoznati s varaždinskom kulturnom baštinom i tradicijom. Takvi podaci jesu i trebaju biti motivirajući u budućem planiranju i donošenju strategije kulturnoga razvoja grada. Trenutno je u tijeku proces izrade idejnih planova za kandidaturu grada Varaždina kao Europske prijestolnice kulture 2020. godine. Riječ je projektu započetom 1985. s ciljem gospodarskoga, turističkoga i nadasve kulturnoga razvoja gradova unutar Europske unije, što ga čini jednim od važnijih kulturnih projekata u Europi. Kako od 2011. dva grada iz dvije zemlje članice Europske unije svake godine nose titulu Europske prijestolnice kulture, irski i hrvatski gradovi dobili su izuzetnu priliku za iskazivanjem na tome planu.⁴⁴ Prema tome, promatrajući Varaždin, zaključujem da je riječ o gradu izuzetnih kulturnih vrijednosti i mogućnosti. Stoga je na svima nama da svojim radom, idejama i novim projektima odlučno koračamo prema 2020. i mogućem dobivanju titule Europske prijestolnice kulture, što grad takve bogate povijesti i kulturnoga naslijeđa zasigurno i zaslužuje.

⁴³ Primjerice, broj ostvarenih noćenja u kolovozu 2011. godine iznosio je 6.239, a dolazaka bez noćenja 3.120. Time je kolovoz postao najposjećeniji mjesec u gradu od 2008. do 2011. (izvor: Turistička zajednica grada Varaždina: *Dolasci i noćenja turista u Varaždinu 2004.-2010. i Noćenja – Varaždin (po mjesecima od 2008.-2011.)*).

⁴⁴ Ministarstvo kulture Republike Hrvatske – Europska prijestolnica kulture.



Slika 11. i 12. Kip Grgura Ninskog i Anđelinjak (fotografija: L. Gotal)

ZAKLJUČAK

Osnovna zamisao rada bila je odrediti ključne segmente koji su dio kulturne ponude grada. Pritom su prikazani važniji kulturni, kulturno-prosvjetni i sakralni objekti, te gradski trgovi i šetališta, koji dodatno doprinose njegovome vizualnom identitetu. Posebno mjesto u programu kulturnih događanja zauzimaju već tradicionalne Varaždinske barokne večeri, koje svake godine okupljaju zavidan broj obožavatelja. Uz takvu vrijednu baštinu sagledale su se i mogućnosti razvoja kulturnoga turizma, što grad Varaždin svrstava među poželjnije destinacije sjeverozapadne Hrvatske. Stoga zaključujem kako Varaždin, tijekom svoga dugog postojanja, a i danas, živi skladnim suživotom sa svojom prošlošću i kulturnom ostavštinom, te filigranski tka svoju budućnost, pronalazeći inspiraciju u europskim prijestolnicama kulture, a što svakako nadilazi njegovu veličinu i administrativnu važnost.

LITERATURA

1. Mladena AHMETOVIĆ (2013.), "Grad u negativu. Potencijal javnog prostora unutar povijesne varaždinske gradske jezgre", *Radovi Zavoda za znanstveni rad – Varaždin*, Varaždin, Zagreb: HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, br. 24, str. 365-382.
2. Đurđica CVITANOVIĆ (2006.), "Samostanski kompleksi u povijesnoj jezgri Varaždina", *Radovi Zavoda za znanstveni rad – Varaždin*, Varaždin, Zagreb: HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, br. 16-17, str. 173-186.
3. Slavko JAGAČIĆ (1993.), "Zeleno predvorje raja", U: Mario Matanović, ur., *Varaždin exclusive: misterij svjetla i sjene*, Zagreb: Kriar, str. 58-63.
4. Marijan KRAŠ (2009.), "Knjižnice u Varaždinu i Varaždinskoj županiji u povijesti i danas", U: Miroslav Šicel; Slobodan Kaštela, ur., *800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209.-2009.*, Varaždin, Zagreb: HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, str. 619-632.
5. Ivy LENTIĆ-KUGLY (1993.), "Portret grada neprolazne ljepote", U: Mario Matanović, ur., *Varaždin exclusive: misterij svjetla i sjene*, Zagreb: Kriar, str. 66-70.
6. Ivy LENTIĆ-KUGLY (2001.), *Zgrade varaždinske povijesne jezgre*, Zagreb: Naklada Ljevak.
7. Tomislav LIPLJIN (1993.), "Zvonka i draga domaća riječ", U: Mario Matanović, ur., *Varaždin exclusive: misterij svjetla i sjene*, Zagreb: Kriar, str. 130-132.
8. Nataša MARIČIĆ, ur. (1998.), *Glazbena škola u Varaždinu: 170 godina djelovanja*, Varaždin: Glazbena škola Varaždin.
9. Tonka PANČIĆ KOMBOL (2006.), "Kulturno naslijeđe i turizam", *Radovi Zavoda za znanstveni rad – Varaždin*, Varaždin, Zagreb: HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, br. 16-17, str. 211-226.
10. Anita PERIČIĆ (2009.), "Nove tradicionalne manifestacije u Gradskom muzeju Varaždin", *Informatica Museologica*, Varaždin: GMV, br. 40(1-2), str. 120-122.
11. Ivan ROGIĆ; Matija SALAJ, ur. (1999.), *Srednji gradovi u hrvatskoj urbanizaciji*, Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.
12. Dada RUŽA (2010.), "Varaždinske barokne večeri u zamislama i ostvarenjima svojih začetnika", *Radovi Zavoda za znanstveni rad – Varaždin*, Varaždin, Zagreb: HAZU, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu, br. 21, str. 13-28.
13. Mirela SLUKAN-ALTIĆ (2009.), "Urbani razvoj i prostorna organizacija srednjovjekovnog Varaždina", *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, Zagreb: HAZU, vol. 27, str. 5-33.

INTERNETSKI IZVORI

1. Državni arhiv u Varaždinu
2. Državni zavod za statistiku
3. Generalni urbanistički plan Grada Varaždina
4. Gradska knjižnica i čitaonica *Metel Ožegović* Varaždin
5. Gradski muzej Varaždin
6. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za znanstveni rad u Varaždinu
7. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske
8. Muzej anđela Varaždin
9. Muzejski dokumentacijski centar
10. Prostorni plan uređenja Grada Varaždina
11. Trash film festival
12. Turistička zajednica grada Varaždina
13. Urbanistički plan uređenja povijesne jezgre grada Varaždina

SAŽETAK

KULTURNO ZNAČENJE GRADA VARAŽDINA

U ovome radu autorica daje pregled kulturne baštine grada Varaždina, koja se već stoljećima njeguje i odražava na njegov kulturni identitet. Prvi dio rada bavi se važnijim kulturno-povijesnim objektima, koji se svojim arhitektonskim dosezima i stilom građenja izvrsno uklapaju u bogatu varaždinsku povijest. Među njima posebno mjesto zauzima feudalna utvrda Stari grad, koja je dugi niz godina služila kao obrambeno zdanje u sukobima protiv Turaka, omogućivši gradu status istaknutoga fortifikacijskog središta. U prostoru stare gradske jezgre svojim se stilovima baroka, rokoko i klasicizma ističu brojne palače i vile, kao i crkve sa svojim impozantnim izgledom, dajući gradu posebnu sakralnu notu. Drugi dio rada donosi pregled najistaknutijih gradskih trgova i šetališta, nosilaca istinskoga identiteta grada, među kojima posebno ističem Varaždinsko groblje, nastalo prema zamislima Hermana Hallera. Treći se dio rada odnosi na trenutnu ponudu važnijih društvenih zbivanja, s najistaknutijim Varaždinskim baroknim večerima, festivalom barokne glazbe. Riječ je o festivalu koji svojom dugogodišnjom tradicijom izvođenja najistaknutijih glazbenih imena ponosno predstavlja grad u okvirima svjetskoga glazbenog života. Posljednji se dio rada bavi

mogućnostima razvoja i promicanja kulturnoga turizma grada, sagledavajući pritom novije projekte i ideje, koji svojom originalnošću i atraktivnošću doprinose cjelokupnoj kulturnoj ponudi grada.

Ključne riječi: Varaždin; kulturni i sakralni objekti; trgovi; šetališta; društvena zbivanja; kulturni turizam.

SUMMARY

CULTURAL IMPORTANCE OF THE TOWN OF VARAŽDIN

In this work the author gives us the review of the cultural heritage of the town of Varaždin which has been fostered and reflected on its cultural identity for centuries. The first part of the author's work deals with the major cultural and historical buildings, which through the architecture and the style of building blend magnificently with the rich history of Varaždin. Among the architectural pearls the special place is taken by the Old town, the feudal fortress which has served for years as a fortification in the many battles against the Turks, giving the town the status of significant fortifying centre. The old town centre abounds in numerous palaces and villas which are remarkable for their Baroque, Rococo and Classicist styles as well as imposing churches which give the town a sacral note. The second part of this work brings the review of the most prominent town squares and promenades, the bearers of the true identity of the town, among which the author singles out Varaždin's cemetery constructed according to Herman Haller's ideas. The third part of this work has to do with the current offers of social events that are of a great significance for the town, the most prominent being the festival of baroque music called the Varaždin Baroque Evenings. On this festival, with its age-long tradition, the musicians have been performing music by the most prominent composers thus representing the town on the world's music scale. The last part of this work deals with the possibilities of development and promotion of the town's cultural tourism, having in mind the new projects and ideas which, through their originality and attractiveness, contribute to the entire cultural offer of the town.

Key Words: Varaždin; cultural and sacral buildings; squares; promenades; social events; cultural tourism.